

Мета клубу слідопитів – зберегти дітей для неба

Галина Москаленко, керівник слідопитів в Південній конференції, проживає в Миколаївській області, Новоодеському районі, в селі Бузьке

Коли та як почалося ваше служіння?

Так склалося, що я керівник громади, в якій багато дітей та молоді. Завжди ми з ними проводили багато таборів та різних програм. Мабуть, вже упродовж п'ятнадцяти років наша молодь та діти беруть участь у різних євангельських програмах, допомагають пасторам.

А згодом від імені Ради Південної конференції мені було запропоновано очолити це служіння. Спочатку я відмовилась, вважаючи, що це не для мого віку, але через деякий час до мене звернулися знову, пообіцявши допомагати у всьому. Звичайно, я боялася, адже це було служіння в конференції, а не в селі.

Пам'ятаю, молилася, відкрила Святе Писання. Тоді Господь звернув мою увагу на вірш із книги Дії Апостолів.

Дії, 10:20: *«Але встань і зійди, і піди з ними без жадного сумніву, бо то Я їх послав!»*

Я зрозуміла, що мені потрібно йти цим шляхом. Бог допоміг зібрати команду. В нашому християнському університеті навіть є молоді люди, які пішовши навчатися на пасторів, згодом повернулися до нас та продовжують це служіння.

Спочатку думала, що моє служіння триватиме з рік, поки підберуть нового керівника, але, наразі, працюю вже шість років. З Божою допомогою зібралася команда лідерів, які люблять Бога та самий рух слідопитів. Це такі наші брати та сестри, як Іван Ніколаєв, Антон та Антоніна Чумак, Володимир,

Оксана та Марина Голбани, Катерина Бондарчук, Олена Калачинська, Сергій Ксендз, Валентина Пренко, Павло Титянечко, Єфим та Вікторія Коротигіни, а також наші молоді пастори Денис Саєнко зі своєю дружиною Альоною, Микола Ковжогін, Олег Батраченко, Андрій Сердюченко та два пастори, які ще продовжують своє навчання – Іван Коршунов та В'ячеслав Ільченко. Є в нас ще й дуже хороший посвячений брат Олександр Зоренко, який має у своєму розпорядженні цілий пересувний слідопитський центр та їздить з ним по всій Україні.

Розкажіть, будь ласка, з чого ви починали?

Зрозумівши, що мені потрібна професійна допомога, перш за все зателефонувала людям, які цим займалися. Це були Павло та Олена Шульга. Вони порадили відновити функціонування ХОСУ (Християнський Открытий Следопытский Университет). Потім був набір лідерів та їхнє навчання, щоб зростити наставників, майстрів-провідників, а вже на третьому курсі – лідерів слідопитів.

Ми давали оголошення в конференцію, телефонували по різних церквах, розмовляли, роз'яснювали мету служіння, їздили на зустрічі, посвячували клуби – та набрали перший курс. Згодом повернулися ті, хто колись навчався на першому курсі ХОСУ. Тепер вони вчилися на майстрів-провідників. Потім набрали молодь на курс наставників, а ті, хто був майстром-провідником, перейшли на третій курс.

Коли ми зібралися на першу загальну зустріч, було 40–45 братів та сестер від 16 до 40–50 років. Це вже чудова команда. Ці лідери були потрібні, щоб відновити слідопитський рух.

В ХОСУ працюють досвідчені пастори, деколи ми запрошуємо лікарів-професіоналів та інших спеціалістів. Наразі функціонує три курси: наставник, майстер-провідник та лідер слідопитів.

Плануємо зібратися влітку та передивитися програму навчання, бо багато дітей звертаються с проханням прийняти їх на навчання з п'ятнадцяти років. Я зовсім не проти цієї

пропозиції, навіть «за», тому що чим скоріше вони приєднаються до нас, тим більше шансів зберегти цих дітей. Якщо в їхньому серці поселилося таке бажання, то хай так і буде. А вже наше з лідерами завдання зібратися, порадитися та зробити програму для дітей таким чином, щоб зберегти ці молоді душі, а не втратити.

Мабуть, перед курсом «наставника» зробимо курс «помічника наставника»...

В церкві за місцем мого проживання, я, як керівник громади, завжди підтримувала слідопитів, адже розуміла, що цей клуб допомагає зберігати дітей для Христа. На жаль ми нічого не могли запропонувати дітям від 14 до 16 років, тому що підліткові уроки лише до 14 років. Отож, слідопитський рух якраз мусить заповнити цю нішу.

З 16 років слідопити можуть вже бути наставниками, а з 18 – майстрами-провідниками, тобто, вони самі починають навчати молодше покоління дітей, закріплюючи таким чином своє розуміння слідопитства та його призначення.

Основною задачею слідопитського руху являється знайомство дітей з Богом та всім, що з Ним пов'язано. Ми прагнемо допомогти дітям зробити правильний вибір.

Розуміємо, що для того, щоб відновити рух, потрібно виховати та навчити лідерів. Після цього кроку, наприклад, коли ми влітку проводили табір, то я вже не замислювалася, де мені знайти наставників для дітей. Тому що були студенти, а зібравши попередніх лідерів, ми провели конгрес. Від імені самої організації слідопитського руху в Південній конференції запросили першого слідопитця в Україні Івана Дмитровича Серну та всіх лідерів, які відзначилися багатим внеском в наш рух. Так ми почали відновлювати клуби слідопитів.

А ще, я проводила семінари для пасторів, щоб вони розуміли, наскільки це необхідно.

Особливо важливі, на мою думку, семінари для батьків. Їм я намагалася донести, яка користь від клубів слідопитів, розповідала, що немає нічого страшного від нашивок чи емблем, які носять їхні діти, розказувала, що в нашому клубі діти навчаються більш ніж чотирьом сотням спеціалізацій, а зараз їх розроблено ще більше.

Дитина, яка пройшла навчання в клубі – це готовий лідер, дитя, яке може колоти дрова, розпалювати вогнище без сірників, готувати їжу, знає Біблію, вивчає зірки, рослини, – я навіть не знаю, про що б вони не вивчали! Діти проводять маркування віршів у своїх Бібліях, вивчають як тинькувати стіни, роблять домівки для шпаків, займаються рукоділлям... Немає того, що б не вивчали слідопити, і їм це цікаво і дуже подобається.

Завжди була проблема в лідерах. Ми розуміли, як важливо знайти тих, хто цим займався раніше. Тому що ці люди – кладезі знання. В слідопитстві потрібно було відновити історію, уніон випустив книжку «Історія клубу слідопитів». Активну участь в нашому служінні брав Петро Федорович Сироткін, керівник слідопитів в уніоні. Він завжди підтримував, – я могла йому зателефонувати вдень чи вночі, – і знала, що завжди отримаю доцільну пораду чи допомогу. Наше керівництво, справді, завжди підтримувало, – жодного разу ніхто не відмовив, щоб щось дати, – починаючи з президента конференції чи рядового члена церкви.

Після навчання лідери повертаються до своїх клубів та навчають всього цього інших дітей. Ми часто організуємо зустрічі на природі, граємо з дітьми, запікаємо в фользі картоплю, банани, апельсини, хліб, – а все це на вогнищі так гарно пахне! Дітям все надзвичайно цікаво. Додому повертаються замурзані, але щасливі.

Що потрібно зробити нам, дорослим, щоб дитина залишилася з Богом?

Ось нещодавно, після березневої сесії в нашому Християнському

слідопитському університеті, – яка, до речі, проходить раз у два місяці, – брат зібрав дітей, які припинили відвідувати церкву, та вирішив відвезти їх на річку Південний Буг. Там дуже гарна скеляста місцевість, бурхлива річка. В поході ми провели три дні: лазили по скелях, переходили річку Велика Корабельна, ходили по переправах, розпалювали вогнище, готували смачнучу духмяну їжу, спали в наметах. І хоча вночі було –2 градуси, всі почували себе більше ніж добре.

Дорослі часто висловлюють незадоволення тим, що діти подовгу сидять в гаджетах і на вигляд в'ялі та слабкі. *Але що ми робимо для того, щоб запропонувати їм альтернативу?*

Покажемо їм на власному прикладі, на що дійсно слід витратити свій час! Писання говорить:

Луки, 16:8, 24: *«...Бо сини цього світу в своїм поколінні мудріші, аніж сини світла».*

Зверніть увагу, скільки у диявола пропозицій для наших дітей. Подивіться, яким іграм вони присвячують час. Одного разу я придивилася, але вже через пару хвилин на мене напав якийсь незрозумілий страх за цих дітей. Словами «Не можна», або силою відіймати в дитини небезпечну гру, змінити щось – неможливо. Вони й самі розуміють, що це погано. Потрібно повести дітей на природу, витратити час, навчити того, що їм стане цікавіше ніж небезпечна гра. Батьки не повинні думати, що раз вони привели дитину в церкву, в клуб «Слідопитів», то нею повинні піклуватися інші.

Ми постійно спілкуємося з дітьми, і вони нам більше довіряють, ніж батькам, які, завдяки своїй зайнятості для дитини, втрачають авторитет. Ми проводимо час з дітьми в наметах, разом готуємо їжу, ми поруч, коли вони плачуть та коли сміються.

Зі своїми дітьми, а в мене їх п'ятеро, я завжди їздила по різноманітних таборах, а, якщо ми не могли поїхати разом, то організовували щось подібне на місці. Я мусила бачити, чим

живуть мої діти, хотіла спостерігати за ними в різних ситуаціях, щоб залишитися їм другом.

Наведіть приклади, чим займаються діти на заняттях.

Діти починають відвідувати слідопитський клуб з десяти років. Коли ми бачимо, що менша за віком дитина залишається одна, ми її забираємо до себе.

У дітей кожної вікової категорії є свій робочий зошит на кожному з шести ступенів.

Перша ступень «Друг», діти віком від 10 до 11 років.

За нею – «Супутник», з 11 до 12 років.

З 12 до 13 років – «Дослідник».

З 13 до 14 – «Розвідник».

З 14 до 15 років – «Мандрівник».

З 15 до 16 років – «Провідник».

Наприклад, діти вивчають «Сузір'я», – така спеціалізація, – вночі ми показуємо їм небо, через телескоп дитина розглядає зірки: «Бог створив все дуже чудово. Це сузір'я називається так, а це – так...»

Тобто, ми не просто сидимо і навчаємо голій теорії, ми виводимо дітей на природу, з любов'ю звертаємо їхню увагу на красу Божого творіння.

Візьмемо, наприклад, спеціалізацію «Маркування Біблії». В цьому випадку ми вибираємо доктрину. Наприклад, «Ісус – наш Спаситель». Перший вірш:

Івана, 3:16 *«Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого...»*

і діти беруть маркери, – які не закреслюють, а просто дають колір, – і маркують Біблію. А позаду сторінки вони зазначають

тему: «Ісус – мій Спаситель».

Отож, коли вони будуть працювати з іншими дітками та розповідати їм про Ісуса, то просто перегорнуть сторінку зошита, де зазначений вірш та книга, а в Біблії – все підкреслено. Наприклад, вірші про Ісуса Христа затоновані червоним кольором, про суботу – жовтим, а позаду написано:

Вихід, 20:8-11 *«Пам'ятай день суботній...»*

І так ми розкриваємо всі доктринальні теми. І їхні Біблії особливі – в них легко знайти місця до тої чи іншої теми.

Є ще такі спеціалізації як «Квіти», «Котики», «Кулінарія», «Туризм», «Велосипедний спорт» та дуже багато інших.

Коли дитина вивчила тему та здала, вона отримує нашивку. На формі всіх дітей нашита стрічка, на яку чіпляється нашивка. Кожна нашивка свідчить про якусь тему, яку вивчили та здали. З нашивок можна зрозуміти, що саме дитина вивчила та в якій темі являється спеціалістом. За просто так ці нашивки не даються, за ними стоять строгі вимоги – отримуєш, коли вивчиш. Я навіть не можу пригадати, чи існує якась сфера, яку б вони не вивчали. А система нашивок розроблена для заохочення дитини, щоб вона хотіла заробити, відповідно, вивчити.

Ще діти вивчають, так звані, «Пам'ятні перлини» – це вірші з Біблії, також на якусь тему. По кожній темі існують книжечки. Дитина мучить вивчати щонайменше по «перлині» на тиждень, таким чином за квартал вони вже вивчають дванадцять біблійних віршів, до кінця року сорок вісім...

Хто з дорослих вивчає стільки ж чи можливо більше?

А діти вивчають.

Також ми регулярно проводимо вікторини, тому що розуміємо, що закладене в дитячі серця зараз, залишиться з ними на все життя. Отож, діти вивчають «перлинки», декламують напам'ять перед церквою, а дорослі говорять, що їм соромно, бо вони не

знають напам'ять стільки, як діти. Це цікавий та повчальний досвіт для церкви.

Чому та як ви залучаєте членів церкви для допомоги?

Знаєте, в церкві також існує багато проблем...

Наприклад, в одній сім'ї мама сама виховує хлопчиків, в іншій – п'є батько, а в третій – батько на заробітках. Хлопчики ростуть, а поруч немає нікого, хто б навчав їх чоловічих навичок... А в слідопитському клубі вони навчаться і цвях забити, і дрова колоти, і ще багато чого іншого.

Ми запрошуємо із церкви братів, щоб вони показали хлопчикам як працювати з тим чи іншим інструментом, для чого взагалі він існує та які функції може виконувати. Адже далеко не кожна мама може навчати цьому своє дитя. І добре, що тут на допомогу може прийти церква! Хлопчики на все життя запам'ятовують як «дядя Толя» навчив їх закручувати саморізи, а «дядя Саша» – тримати молоток...

Частенько мені приходиться казати: «Брати, навчіть наших дітей, передайте нашим хлопчикам ваш «золотий досвід». Адже ніхто не знає, що на нас чекає попереду, в яких складних умовах нам прийдеться виживати».

Подеколи мені з усмішкою відповідають: «Навіщо вам печери, скелелазіння»?

Але, дійсно, хто знає, що на нас чекає в майбутньому, куди нас завтра поженуть, та чи зможемо ми розпалити без сірників вогнище й приготувати їжу? Ви навіть не знаєте яка змія отруйна, а яка ні, а наші діти можуть вам все розповісти.

До речі, в Україні немає такої змії, яка б на 100% була отруйна. Наші змії можуть випустити трішки отрути, але смертельної загрози від них немає.

Для того, щоб дитину чомусь навчити, ми самі повинні мати ці знання. Якщо в церкві дітьми не займаються, то їх неможливо

зібрати до купи. Свій підлітковий вік діти проживають в клубі, де є капелан, директор, наставник, старший лідер або пастор, який готовий приєднатися та посвячувати їм час.

Якщо пастор не просто дивиться на дитину зверхньо, а прийшовши зранку, привітає молодшого спадкоємця Царства: «добрий день, Сашко (Олег чи Сергійко...). Я дуже радий тебе бачити»; якщо пастор буде ходити з дітьми в походи, їсти картоплю з одного котла, то цим він завоює в дітей авторитет. А їм не потрібно занадто багато – лише зійти до їхнього рівню та бути щирим. Ось така не складна поведінка буде транслюватися в дитячому розумінні як любов, а якщо вони побачать, що ти їх любиш, то вони за тобою і в вогонь і в воду...

Незалежно від віку пастора, зовсім не важко поганяти з дітьми в м'яча, розповісти якусь історію та назбирати разом хмизу для вогнища. Але, діючи подібним чином, пастор придбає дітей, їхніх батьків, церкву, майбутнє. А діти назавжди залишаться в церкві, тому що ніде їм не буде краще, ніж тут.

З плином часу ми помічаємо, що возимо дітей по тих же самих маршрутах. Так, ми вкладаємо в них великі гроші, бо наша мета – це їхня вічність. А ще, деякі з наших подорослішалих дітей, які, скажімо, поїхали за кордон або десь працюють, тепер самі надсилають гроші на церкву, в якій вони зростали...

Велика проблема в лідерах. Тому що, по-перше, вони самі не навчені. По-друге, лідерам самим потрібно проводити лікнеп про важність клубу слідопитів. Ось, наприклад, виходиш ти перед церкву в формі, з нашивками, зі значками, а людині солідного віку все це нагадує радянську владу та атрибути піонерів, часи, коли вони за віру сиділи у в'язницях...

Пам'ятаю, як колись проводили ми семінар в одній із громад – «Хто такі слідопити». Так от, підіймається дідусь років восьмидесяти та й каже: «Чому мені ніхто раніше не сказав, що ви таке добре діло робите? Це треба всім вміти й знати». А свідчить це про те, що в церквах про слідопитів ніхто нічого

не знає: діти самі по собі, молодь з однолітками, дорослі – без турботи за інших. Це невірно. Дорослі повинні не тільки робити зауваження, але й розуміти дітей, навчати, допомагати та поважати їх. Діти пам'ятатимуть, якщо дорослий з церкви розділить з ними час на природі, пограється, ловитиме рибу, а може й залізе в річку й допоможе змінити мокрі шкарпетки.

..Дорослим потрібно змінити мислення та бачення.

Мені докоряли, що наші нашивки – це масонські знаки. Але це не так. Нашивки – це дитяча нагорода й дивіться на них саме так. А я залюбки розповім, що трикутник – це Бог Отець, Бог Син і Бог Дух Святий; меч посередині – це Слово Боже; жовтий колір – нагадує віру, очищену в вогні; білий – праведність Ісуса Христа; краватка – це багатофункціональний та необхідний атрибут в походах, який і від сонця захистить і рану перев'яже. Так, це відрізняє дітей від інших і їм подобається, бо на їхньому рівні. Вони радіють отримуючи нашивки – ці німі свідки проходження наступного рівня: я це зробив чи зробила, я зміг. Спробуйте це зрозуміти: цей нікчемний в ваших очах клаптик матерії підвищує самооцінку вашої дитини. Нам всім потрібно бути на рівні дітей та разом зростати, а потім діти й самі захочуть щось зробити для інших, навчати молодших. І якщо ми будемо їх підтримувати, разом плакати та сміятися, довіряти, то дитина залишиться з Богом, зросте в лідера, навчиться...

Ви розказали чому вчите хлопчиків. А як же з дівчатками?

Все, чому ми вчимо хлопчиків, тому навчаємо й дівчаток. Всі діти печуть і варять, прибирають квартиру. Ми виховуємо так, щоб в побутових справах хлопчик та дівчинка були взаємозамінні, – так пише Еллен Уайт. Ми читаємо цитату і кажемо: вона говорила, що жінці доцільно й запрягати коня і ним управляти. Сьогодні немає коней там, де вони були раніше, але є машини, тому жінці корисно водити машину, бо в сьогоденні – це атрибут необхідності. Як хлопчики, так і дівчатка повинні мати права та чесно їх отримати. А їзда на

велосипеді стане в пригоді при євангелізації по селах. Ми вчимо їх маршувати, – у дівчаток виходить не гірше ніж у хлопчиків. Проводимо батьківські збори, пояснюємо основне у виховуванні дітей.

Чи збирає клуб якісь внески? Хто фінансує дитячі поїздки та програми?

Всі внески індивідуально та за бажанням, а саме рішення про їх наявність покладено на церкву. Якщо церква вирішить раз на рік робити такий збір, то так і буде.

Після суботнього богослужіння ми окремо проводимо служіння для слідопитів, де по рішенню батьків збираються кошти на слідопитські потреби.

Слідопитські клуби мають свою структуру: касира, ланкових, раду клубу... Ми робимо так, щоб це було схоже на маленьку церкву. І тоді, на прикладі клубу, дитині буде легше розуміти структуру самої церкви та знати, хто що має в ній робити. Коли вони виростуть і їм запропонують якесь служіння, то обов'язки вже будуть достатньо відомі.

Щодо кошів на поїздки та програми, то кожна конференція виділяє з бюджету на різні відділи. Я, як керівник слідопитів в нашій конференції, складаю бюджет на рік та подаю заявку в раду конференції. Коли моя заявка буде розглянута, нам виділять кошти. Якщо конференція не має змоги виділити стільки, як я зазначила, то ми шукаємо спонсорів. Наприклад, в нашій церкві самі батьки вкладають гроші в дітей. На спеціалізації вони приносять продукти. Якщо ми вчимося пекти, то одна мама може принести цукор, друга – борошно, – і так усі щось стараються принести. Для окремої сім'ї це не клопітно, а для дітей – спеціалізація відбулася.

Які проекти ви провели в 2020 році та які плануєте провести в цьому?

Торік ми посвятили дітей у слідопити. В самій конференції було

посвячено п'ять клубів, проведена польова школа для студентів ХОСУ. Я відвідувала клуби в церквах конференції, підтримувала. З дітьми ми проводили спеціалізації, ходили в походи, організовували різні квести. З братом Олександром Зоренко провели декілька програм для сіл, з сестрою Світланою Коршеловською провели спортивну програму.

Іноді беремо пересувний центр, який має дванадцять станцій та розташовуємо їх в різних місцях. Заздалегідь збираємо дітей, розповідаємо їм про Ісуса, представляємо дитячу історію, дискутуємо, потім розводимо по станціях.

В рамках програми «Дружболандія» маємо вісім станцій. Саме дійство може відбуватися наступним чином. Одна з сестер, переодягнена в костюм іспанки, зустрічає дітей, розповідає про країну, пригощає іспанською їжею, проводить гру «Відгадай за запахом (смаком) якусь страву», граємо в рухливу іспанську гру.

Наступна країна, наприклад, Англія. В цьому випадку людина одягнена в англійський національний одяг, готуємо відповідні ігри. На кожній станції вітають і прощаються мовою країни, яку представляють. Дуже багатого розповідають про кожну країну. При кінці – станція Україна, а остання – Царство Боже, країна, яка буде вічно.

Розповідаємо діткам про Спасителя Ісуса Христа, про Вічність, молимося, вручаємо подаруночки. Кожного разу діти задоволені.

Окрім цього, існує також «Службы всякие нужны, службы всякие важны». Для цього ми ставимо на станціях «Швидку допомогу», «міліцію», «Службу порятунку», а в кінці говоримо про Христа, що Він наш Спаситель, Який спасає від гріха, для Вічності. Завершальна станція обов'язково про Христа.

Проводили ми спортивні програми та програми здоров'я, – на основі журналу «Дружболандія» вигадали багато інтересних програм.

Ви запрошуєте для навчання лікарів та спортивних інструкторів. Де ви берете спеціалістів?

Шукаємо спеціалістів в церкві. Коли був потрібний лікар, запрошували Варвару Дідковську, – вона молодий сімейний лікар.

Для майстра-провідника існує така умова, щоб він мав міжнародний сертифікат від Червоного хреста. Для цього мені прийшлося звернутися до комітету Червоного хреста. На польову школу приїздила команда спеціалістів, які навчали нас, демонстрували на муляжах. Ми, своєю чергою, вчили, складали екзамени. В кінці нам були видані сертифікати від Червоного хреста, які мають легітимацію навіть за кордоном.

Якщо на спеціалізацію потрібна людина, яка б могла, наприклад, навчити саджати дерева, то в цьому випадку ми звертаємося до церкви, – там завжди є любителі-спеціалісти. Вони прийдуть, розкажуть як саджати, як доглядати за деревами, який повинен бути компост та яка рослина який ґрунт любить.

Буває так, що телефоную та запрошую з іншої конференції. Наша Оксана Голбан викладає багато спеціалізацій, зв'язаних з творчістю. Взагалі, вся наша команда залучена в ХОСУ як викладачі. Також у нас викладають пастори: Сироткін Петро та його дружина Світлана, Іван Міненко та його дружина Олена, Тепфер Костянтин з дружиною Мариною, Поправкін Дмитро, Бедратий Андрій, Биков Семен, Моток Ярослав та спеціалісти з-поміж членів церкви. В свій час також викладали Глущенко Валерій, Калдаре Людмила, Шульга Павло та Олена.

В клуб слідопитів приходять діти тільки з віруючих сімей?

У нас в церкві більшість дітей з віруючих сімей. Але цей потужний місіонерський проєкт, розрахований на дітей з церкви та їхніх друзів. Батьки, які не ходять до церкви, завжди відпускають своїх дітей у походи. Діти, з якими ніхто не може впоратися в школі, почувають себе в клубі потрібними. Якщо в школі, – маю на увазі світські школи, – всіх «стрижуть» під один шаблон, не дозволяючи дитині проявити себе, а тільки

карають, якщо не «вписався» в систему, то в клубі ставляться з повагою, навчання та походи проводять цікаво, лідери вкладають все необхідне, щоб діти залишалися з Богом.

Діти завжди з нетерпінням чекають табору. На таборі хороша духовна атмосфера, для проблемних дітей ми запрошуємо досвідчених психологів, які давно працюють з такими дітками. Одна-дві людини в нас завжди виконує роль спостерігача за ситуацією, – хтось заплакав чи хтось когось образив, і та людина відразу підходить: «А чому ти плачеш?» Обійме, пригорне, помолиться з дитиною.

Як правило, на третій день починається бум, тому що багато дітей «повідриналися від сімей», не звикли з розпорядком, і вони хочуть додому. Тоді спеціалісти допомагають пройти цей рубіж аж до того, що діти вже не хочуть їхати додому, тому що їм тут подобається.

Розкажіть приклади, які запам'яталися.

Одного разу, розмовляючи біля вогнища, ми запитували дітей хто ким хоче бути. Одна дівчинка сказала: «Я хочу стати атеїсткою, але такою, яка б виконувала всі заповіді, що дав Бог».

Запитуємо: «Чому атеїсткою?..»

Вона відповідає: «Щоб в церкву не ходити, бо там не цікаво».

Про що свідчить така ситуація? Умови для дитини взагалі не створені, а в церкву заставляють ходити.

Дорослим потрібно зробити так, щоб їхні діти бігли до церкви, – саме це від них залежить. Не треба думати, що діти нічого не розуміють. Я не знаю психологів, сильніших, ніж діти. Вони відразу вичислять, коли дорослий сфальшивив, в якому випадку був чесним. І якщо ви хоча б трішки схибили, – ви втратили авторитет. З дітьми потрібно бути на їхньому рівні, як дитина.

Тоді ми довго розмовляли з тією дівчинкою, пояснювали, що церква – це дружба, підтримка та що ми всі з'єднанні один з

одним. Вона сказала: «Мені ніхто в житті таке про церкву не казав»...

Дітям говорять ходили до церкви, а чому це треба робити, не пояснюють.

Якось приїхала була дівчина, з якою мама вдома не могла впоратися. Запитує мене: «Я не зрозуміла, мені що, кожного ранку не будуть давати відбивну та шоколадку? Ви що, хочете, щоб я спала на землі в наметі?»

Спочатку я подумала, що вона жартує, але це були не жарти. Перший час нам з нею справді було дуже важко. Наприкінці табору я зробила її своїм замісником, щоб вона могла зрозуміти, як важко бути директором.

Коли вона після табору повернулася додому, зійшла на перон, то промовила: «Мама, я не хочу додому, хочу назад до лісу. Не хочу шоколадку та відбивну, згодна спати на землі, тільки хочу повернутися».

Чому їй хотілося назад?

Тому, що тут їй приділяли час і дарували любов.

Чому діти неслухняні?

Тому що вони таким чином просять уваги. Це такий дитячий крик: «Я хочу уваги, приділіть її мені».

В нашій громаді немає дітей, які б не ходили до церкви. Ми робимо для них все, що можемо. Завжди намагаємося додати ще щось, щоб їм було цікаво.

По яких маршрутах ви возите дітей?

Це різні місця. Залежить від місця проживання слідопитів. Може бути озеро чи каньйон, річка чи море, печери чи ліс, рівнина чи гори.

Ми знімаємо кліпи, займаємося з ними співом, возимо на зйомки.

Інколи я беру дітей та молодь, завантажую свою машину літературою – і ми їдемо в село. Коли повертаємося, розповідають, як проводили місіонерську роботу, як їх зустрічали, чим пригощали, несуть цукерки, шоколадки, а, якщо в селі було якесь свято, то несуть купу пригощень.

Люди очікують на дітей, дуже гарно приймають, скучають.

Колись діти з нашої церкви поїхали в Київ на конгрес. Там потрібно було вийти та роздати буклети. Після повернення мій син каже: «Мамо, як добре, що ми в церкві до цього привчені, нікого не боїмося. Інші діти бояться щось сказати, підійти до людей, а ми стали: раз-раз – і роздали».

В церкві ми дозволяємо молоді проводити служіння, стояти за кафедрою, відкривати, читати місійні вісті, говорити проповідь. Тож коли вони йдуть вчитися, то вже не бояться аудиторії. Діти говорили нам самі: «Як добре, що нам в церкві довіряли проводити різні служіння».

Вони легше адаптуються, багато чого вже знають та вміють.

Коли ми проводимо дитину на навчання, то влаштовуємо в церкві ціле служіння: даруємо подарунки, даємо настанови, співаємо пісні, читаємо вірші... Вся ця програма присвячена їм, щоб діти розуміли, що ніде їх не будуть любити так, як серед народу Божого.

Як в таборі ви показуєте любов до дітей?

Коли батьки відпускають дітей в табір, то вони не знають, як їхні діти себе поведуть там, бо вдома вони одні, а там – інші. Але ми, хто давно працює з дітками та неодноразово були в таборах, вже відразу бачимо хто є хто.

Якось один брат, збираючи своїх слідопитів, запросив двох хлопчиків, яких виховують бабуся з дідусем. Вони живуть у його дворі. Приїхали вони вперше, до цього ні разу не були в церкві та взагалі не розуміли, куди потрапили.

Діти, які не привчені до порядку, тут повинні вчасно лягати спати, рано підніматися, слухатися, нікуди не ходити без дозволу.

З меншим було легше, а старший бунтував. Одного разу заліз на високе дерево і не хотів злазити. Ми ходили навкруги під деревом, вмовляли його, а він – не хоче. Так ми біля нього й кружляли та просили, поки він не зліз.

Потім підходить, дивиться мені в очі й каже: «Я хочу на рибалку».

Я відповідаю: «Добре, відпускаю тебе, але це буде між нами, тільки ти і я, ніхто не повинен про це знати».

Він зрадів: «Добре, я все зрозумів».

Бере вудочку, йде на рибалку. А я наглядаю за ним.

Через деякий час повертається: «Дякую Вам».

Запитую, чи ж зловив рибу.

Каже: «Ні, але сам посидів».

Через декілька днів знов приходить: «Я хочу піти в магазин».

Кажу: «Йди, але це буде наша з тобою таємниця».

Повернувся. До кінця табору став таким другом, що я не встигала відкрити рота, він вже знав, що я хочу. Щоб не попросила, не чула жодної відмови. Коли ми прощалися, то плакали.

Цій дитині так потрібно було відчутти, що він комусь потрібний та йому довіряють.

Для маленьких дітей ми створили загін «Шукачі пригод». Одна мама привезла малого хлопчика, який голосно плакав та просився додому. Я посадила його на коліна й питаю: «А чому ти так гірко плачеш?»

Каже: «Я хочу додому».

А я йому: «А в мене є цукерки. Давай так – я тобі дам цукерку, а ти не плачеш. Або я не даю тобі цукерку, і тоді ти плачеш».

Він подумав та каже: «Ні, давайте мені цукерку».

Дала йому цукерку, побіг і забув, що хотів додому. На другий день прибігає і знову плаче: «А-а, я хочу додому».

Питаю, чи хоче цукерку. Виявилось, що хоче.

Взяв цукерку і знову побіг. Бачу, що вже задоволений, добре йому, але прибігає на третій день, не плаче, просить цукерку.

Кажу: «А цукерки вже закінчилися».

«Добре», – і побіг.

А коли ми зустрілися з ним через рік, він запитав: «Коли знову буде табір? То був найкращий табір в моєму житті». (А йому було всього 7 років.)

Пам'ятаю, приїхали з одного села троє хлопчиків. Ходять, понатягували на очі капюшони. Я думала, що вони, напевно вважають себе в'язнями виправної колонії. Пастор і всі ми намагалися з ними поговорити, але на контакт вони також не йшли.

Спостерігаю, що відійшли в ліс і вже почали битися. Підбігла до них, дивлюся – очі злі. Почала розмовляти з одним, який хоч трохи йшов на контакт.

На третій день зібрали всіх трьох та почали з ними говорити. Пояснювали, що тут немає ворогів і ніхто не буде їх бити чи принижувати, що ми хочемо з ними дружити. Запитую одного, чому він весь час в капюшоні. Виявилось, що він косить на одне око і соромиться цього, тому й закривається капюшоном.

Хлопці росли в дуже складних сім'ях, не бачили до себе любові, довіри та ласки. Але на п'ятий день вони познімали капюшони,

знайомилися з іншими дітьми, а в кінці, прощаючись, обіймалися.

Прошло чотири роки. Поїхала я в одне село на посвячення. Дивлюся – хто це виходить за кафедру? А це один із тих трьох хлопців. Такий гарний – в костюмі та сорочці, з краваткою, – де й ділася та незграбність! Повертаю голову, а збоку стоять і двоє інших, такі гарні, спілкуються з дівчатками. До мене не підходять.

Дівчата з моєї команди запитують: «Тьотя Галя, а чому вони до нас не підходять?»

І от ми, не знаючи, що ними рухає, що не підходять, підходимо самі: «Добрий день! Чому до нас не підходите?» Кажуть: «Думали, може ви нас забули?»

Відповідаю: «Я – вас? Доки буду жити, буду пам'ятати стільки страху було за вас».

Стали обійматися, так було приємно. Вони так вирости та стали такими гарними.

Дивишся та й думаєш: «Хіба заради такого не треба служити й плакати за них по ночах? Треба»...

Колись на таборі одна 4-річна дівчинка (вона приїжджала на табір з бабусею) закохалася в 8-річного хлопчика. Через деякий час вона приїхала знову, підходить до мене і розповідає, що їй подобається хлопчик.

Через пару днів я кажу їй: «Покажи мені того хлопчика, який тобі подобається».

Показує на мого молодшого сина. Вона не знала, що то мій син.

В таборі ми граємо в «таємного друга». Тоді всі дарують подарунки, але ніхто не знає від кого саме. Відкриється тільки в кінці тижня. І тут ця дівчинка дізнається, що я його мама. Прибігає до мене знову, обійняла й каже, що хоче з ним

заспівати.

Через деякий час приходять син і каже: «Що мені робити? Вона не вміє співати».

Я запропонувала, що позаймаюся з ними і як дівчинка заспіває, так і буде. В кінці, на фестивалі, вона співала разом із моїм сином. Очі сяяли, відчувала себе зіркою.

Пройшов час. Діти повиростали: сину 19, а дівчинці 15 років. Пройшло все дитяче захоплення, але залишилися дружба та довіра...

Одного разу приїхала на табір дівчинка, яка вчилася в інтернаті, хоча в неї були батьки. Її самооцінка була сильно занижена, вона ні з ким не йшла на контакт та ні в чому не брала участі. Я залазила до неї в намет, лоскотала її, сміялася та говорила. І вона мені повірила, розкрилася. Зараз їй двадцять, студентка в ХОСУ, мені приємно її бачити.

Простота Христа підкорює душі всіх. Якщо любиш Бога, то будеш любити все, що з Ним пов'язане. Так, ми падаємо, помиляємося, щось робимо так, а щось – ні, але якщо в серці живе любов, то Бог – поруч.

Колись ми з чоловіком були дуже заможними, займалися фермерством, весь час проводили на роботі. Але там потрібно було бути нечесними в документах. І хоча в податковій мені говорили, що це не важливо, моя совість судила мене.

Коли ми прийшли до Господа, то сіли з чоловіком і вирішили: потрібно щось зробити, вирішити – ми з Богом чи ні. Вирішили залишитися з Богом. Відмовилися від фермерства. Це були непрості дев'яності роки.

Коли я сказала Богу: «Господи, ради Тебе ми залишили все. Як нам виховувати та вчити цих дітей?»

Бог мені відповів: «Твої діти – це Моя проблема. А твое завдання – служити Мені».

Всі мої діти отримали вищу освіту. Бог дав їм роботу та служіння – Він дав їм все. Зараз наші діти фінансово допомагають нам, а я вдень та вночі дякую Йому за все.

Я щаслива, в мене п'ятеро дітей – три сина та дві донечки. Шестеро внуків.

Сестричка Світлана Петренко зняла чотири фільми, – «Сестра Галина: «Білий принц», «Дім на камені», «Схід сонця», «Хліб життя». Про нашу церкву в Бузькому, показував телеканал «Надія». Коли мені буває сумно, я включаю ті фільми, повертаюся в минуле, і з Божою допомогою йду далі.

Звідки у Вас мудрість в вихованні таких важких діток?

Однозначно – все дає Господь. Бог мені дав 5 дітей з різницею в вікові. Я думаю, що це для того, щоб я навчилася розуміти дітей та молодь.

А ще я дуже вдячна своїм мудрим батькам, які давали стільки цінних порад. Також були в житті хороші викладачі, які мене розуміли. А я була із «босяків». Якщо робила щось заборонене, то не через те, що так хотіла, а тому що не знала, чому в мене так виходить. І коли до мене підходила така сама дитина, я її відчувала. Просто знаю, що вона думає та бачу в ній себе. Мені завжди було шкода таких знедолених дітей.

Понад п'ятнадцять років командою ми служили по тюрмах, – так я і вчилася розуміти людей.

Питання – Алла Шумило